

MAAELUMINISTEERIUM

Loomsed kõrvalsaadused ringmajanduse võtmes

Hendrik Kuusk

Maaeluministeerium

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Valdkonna regulatsioon

Riik on kohustatud korraldama oma territooriumil tekkivate eri riskiastmetega hukkunud põllumajandusloomade ja loomsete kõrvalsaaduste kogumise ja kahjutustamise:

- *Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus nr 1069/2009*
- *Euroopa Komisjoni määrus nr 142/2011*

I kategooria loomsed jäätmed

- **Kõik mäletsejalised ja nende kehaosad** (automaatselt TSE kahtlased)
- **Hukkunud lemmikloomad, loomaaialoomad jms.**
- **Nakkushaiged loomad, inimestele ja loomadele ühiseid haigustekitajaid kandvad loomad**
- **Loomsed saadused, milles keelatud ravimid või üle piirnormide ravimeid ja muid aineid**
- **Rahvusvahelistelt transpordivahenditelt pärinevad toidujäätmed**
- **I kategooria jäätmetega segunenud jäätmed**

I kategooria loomused jäätmed

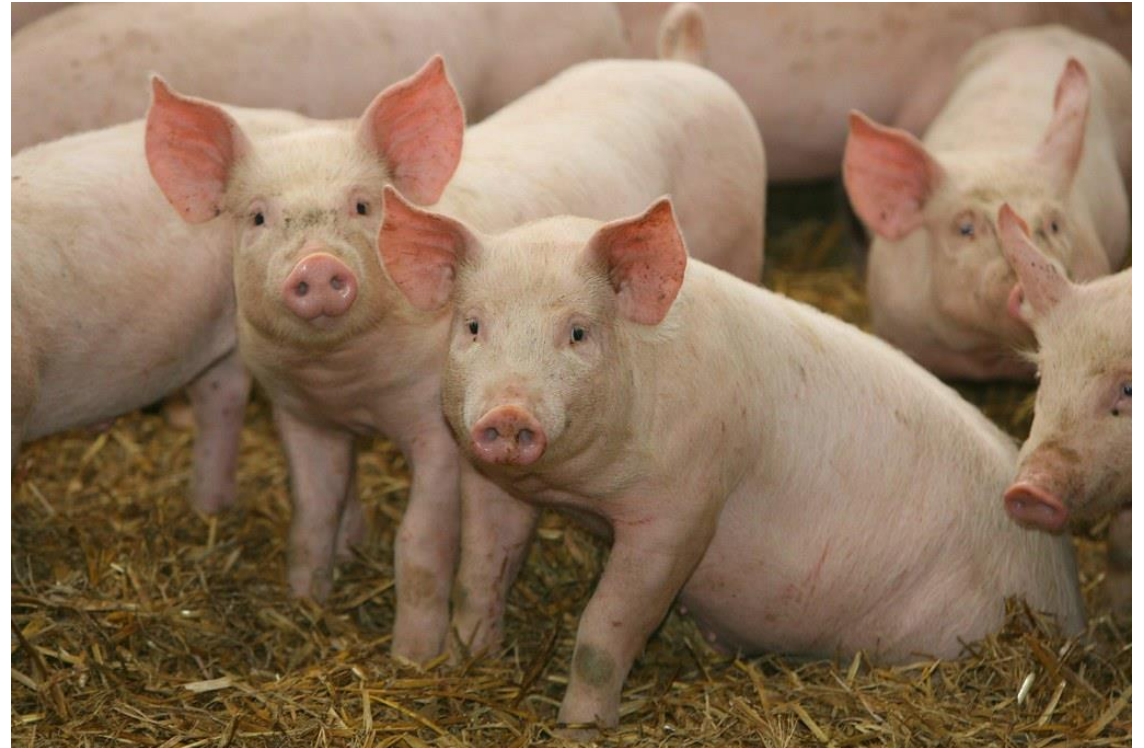
*Lubatud kõrvaldamine,
ümbertöötlemine:*

- *Põletamine*
- *Rõhu all steriliseerimine*
- *Põletamine kütusena*

II kategooria loomsed jäätmed

- *Sõnnik ja väljaheited*
- *Muud põllumajandusloomad kui I kategooria*
- *II ja III kategooria kõrvalsaaduste segu*

II kategooria loomsed jäätmed

*Lubatud kõrvaldamine,
ümbertöötlemine:*

- *Põletamine*
- *Koospõletamine*
- *Mullaparandajad ja väetised*
- *Kompost*
- *Biogaas*
- *Kütus*

III kategooria loomsed jäätmed

- ***Inimtoiduks kõlblikud loomade rümpade osad***
- ***Kõrvalsaadused tervetelt loomadelt:***
  - *Nahad, sarved, karvad, vill, suled, veri, rasv jms.*
- ***Veeloomad***
- ***Toidujäätmed (v.a. rahvusvahelistelt söidukitelt pärinev)***

III kategooria loomsed jäätmed

***Lubatud kõrvaldamine,
ümbertöötlemine:***

- ***Kõik eelnevate kategooriate puhul lubatud meetodid***
- ***Sööt karusloomadele***
- ***Lemmikloomade toidu tooraine***

Loomsete jäätmete kogused Eestis tekkepõhiselt aastast

<i>Kat.</i>	<i>Jääde</i>	<i>Kogus tonnides</i>	<i>Ümbertöötaja</i>
<i>I</i>	<i>Mäletsejalised</i>	<i>4 800</i>	<i>AS Vireen</i>
	<i>Tapajäätmed</i>	<i>3 100</i>	<i>AS Vireen</i>
<i>II</i>	<i>Sead, hobused</i>	<i>1 750</i>	<i>AS Vireen</i>
	<i>AS Vireen kokku</i>	<i>9 850</i>	
	<i>Tapajäätmed</i>	<i>10 000</i>	<i>Atria, HKScan</i>
<i>III</i>	<i>Muud jäätmed (kala, vill, suled, lemmiklooma toidu tooraine)</i>	<i>30 600</i>	<i>Teised töötajad (Paldiski kalajahutehas jms.)</i>
	<i>Teised kokku</i>	<i>40 600</i>	
	<i>Kõik kokku</i>	<i>50 450</i>	

I kategooria loomsete jäätmete käitlemise toetamine

Kompenseeritakse ainult hukkunud mäletsejaliste käitlemist

- Toetus käitlemisteenust pakkuva ettevõtte kaudu*
- Lepingu osapool leitakse avatud hankemenetlusega*
- Hetkel on hanke võitjaks **AS Vireen***
- Aastal 2021 kompenseeritakse **63%** hukkunud looma kahjutustamise ja **35%** kokkuveo kuludest*

	2018	2019	2020	2021
Toetuse saajate arv	876	939	927	
Kogus t	4 293	4 652	4 799	
Kulu EUR	786 326	753 706	712 333	724 157
Määrad	75% ja 70%	71% ja 40%	65% ja 35%	63% ja 35%

AS Vireen

- *Asutati 2001*
- *Põllumajandustootjatele teenuste pakkumine hukkunud loomadest ja loomsetest kõrvalsaadustest vabanemiseks*
- *Riigiasutustele teenuste pakkumine turult kõrvaldatud loomse päritoluga toodete kahjutustamiseks*
- *Võimekus ja kogemus oma tegevuse kiireks ümberkorraldamiseks loomataudide leviku korral*
- *Kõiki jäätmeid käsitletakse kui I kategooria loomseid jäätmeid*

AS Vireen – keskkond, ringmajandus, jätkusuutlikkus

- *Külmutusvõimsusega puhverladu*
- *Taaskasutatav vee soojenduse süsteem*
- *Keemiline õhupuhasti*
- *Tahkekütte katlamaja*

Ei kasuta maagaasi vaid lihakondijahu – kinnine tootmistsükkel!

Soojusenergia ülejääk ja tuha kasutus

Bioressursside väärimdamise toetamine – MeM toetusmeetmed

Investeeringutoetus ressursitõhusate rohetehnoloogiate kasutuselevõtuks - Taaste- ja vastupidavuskava (RRF) alusel:

- *Investeeringud tootmistehnoloogia uuendamiseks, tootearenduseks ja bioressursside väärimdamiseks ning uuenduslike ressursitõhusate ja kõrge lisandväärtusega toodete väljatöötamiseks*

Muuhulgas loomsete kõrvalsaaduste ja –jääkide kasutamine bioenergia/biogaasi tootmiseks

- *Sihtgrupiks eelkõige väikeettevõtted, ühistud ja teadus-arendusasutused*
- *Rahastamise algus 2022*
- *Projektide elluviimise tähtaeg 2026*
- *Eesmärk 10 projekti kogueelarvega 23,8 miljonit EUR*

Bioressursside väärindamise toetamine – MeM toetusmeetmed

Investeeringud bioressursside väärindamise – EARFD raames

- *Toetus sobiva tehnoloogia valikuks, biomassi töötlemise piloteerimiseks, tehnoloogilise skeemi ja projekti arendamiseks ning eeluuringuteks – „Innovatsioonikoostöö“ sekkumine*
- *Toetatakse tootmistehnoloogia uuendamist, tootearendust ja bioressursside väärindamist ning uuenduslike ressursitõhusate ja kõrge lisandväärtusega toodete väljatöötamist*
- *Investeeringud – kuni 50% kuludest*
- *Eksperdi/arendusspetsialisti kaasamine – kuni 100% kuludest*
- *Sihtgrupp põllumajanduse, metsamajanduse ja toiduainetetööstuse ettevõtted, ühistud*
- *Planeeritud kogusumma perioodil 2023 – 2027 kokku 3 milj. EUR*
- *Toetatakse kuni 15 projekti*

MAAELUMINISTEERIUM

Suured tänud!!!

Jalgratas on planeedi aeglane surm

Jalgrattur on katastroofriigi majandusele:

- *Ei osta autosid ja ei laena raha autode ostmiseks.*
- *Ei maksa liikluskindlustuse ega kaskokindlustuse eest.*
- *Ei osta kütust ega maksa tehnilise hoolduse ega remondi eest.*
- *Ei kasuta tasulist parkimist.*
- *Ei põhjusta tõsiseid õnnetusi.*
- *Ei nõua mitmerealisi maanteid.*
- *Ei muutu ülekaaluliseks.*

Terved inimesed ei ole samuti vajalikud või kasulikud majandusele:

- *Ei osta ravimeid.*
- *Ei vaja haiglaid ega arste.*

Iga uus McDonald's restoran loob vähemalt 30 uut töökohta:

- *10 kardioloogi;*
- *10 hambaarsti;*
- *10 toitumisspetsialisti*
- *Lisaks veel töökohad restoranis endas.*

Jalgsi käimine on veel hullem. Jalakäijad ei osta isegi mitte jalgrattaid!